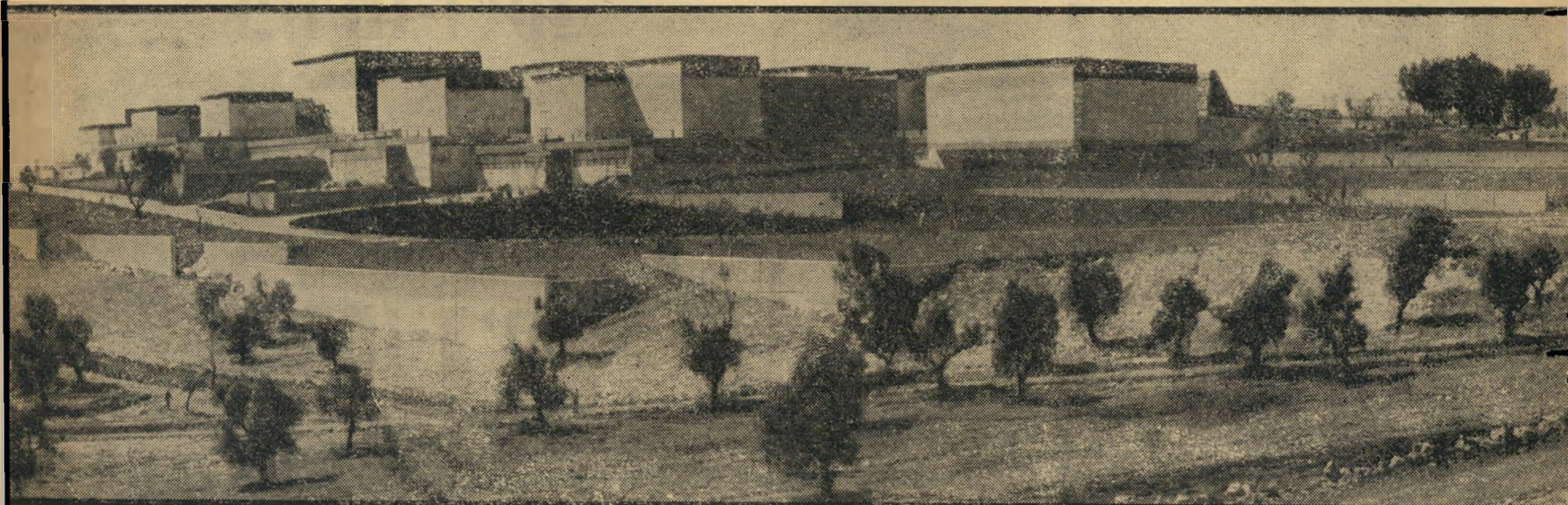

שוב אל החדשות - כחלק מתעמולת הבחירות של רפ"י לעיריית ירושלים

ארץ, ופה פרוש לרוחב של חצי מטר - זה למעלה ממליון. בהיותו טרוד מעל הראש בעניני משרד ראש הממשלה, יכול היה טדי לקבל דיווחים מדויקים מתי היה אל השניים התוחכות לאחרונה אצל רופא השיניים, ומה יעשה אלמוני מחזר בבוקר בניוירוק.

שמיים מחוקים

ב ישראל קיימים למעלה משבעים מוויזאונים ובתי נכות. מצבם של רובם עלוב למדי. כל עיריה ומועצה תומכת במוזיאון ומעונינת במצבה גדולה ככל האפשר. במקום להתרכז בנושאים שונים, הרי המוויזאונים הקטנים מכילים ערב-רב של מוצגים. היפים באמת ועלמים בין הדי תבן. אם נאסוף את כל היצירות ברות הערך מכל המוויזאונים בארץ, לא נגיע לכדי אגף אחד של מוויזאון בינוני בעולם.

מוזיאון ישראל, גולת הכותרת של ה שאיפה המוויזאונית של המדינה הצעירה, אינו יצירת-מופת. טבת לא יצליח לשכנענו אף אם יוסיף עוד כהנה וכהנה קילוסים ושבתים. המוויזאון הוא אמנם תלון-ראשה מפואר, אך בתוכו הוא נושא מעט מועיר. מדינה ענייה כישראל אינה צריכה לעסוק במיבצע-ראחתנית מפוארים. ההילטון ומי זואון ישראל דומים זה לזה לא רק בשל היותם במידה רבה יצירי-כפיו של טדי, שניהם מודקרים מעל המציאות הישראלית כפיל בהנות זכוכית.

מוזיאון לאומי או מוויזאון בעיר בירה, שומה עליו להיות חלק אינטגרלי בגוף עירו. מוויזאון כזה חייב לשקף את הישגיה ואולותיה של האומה. עליו להיות בבואה ללבבה הפועם, להיות בית לשכיות-החמדה שלה. אבל שכיותיה של האומה קודמות לשכיותיהם של אחרים, עניוה חשובה ל- אין-ערון מהישגיהם המופלאים של האחרים. מוויזאון כזה, במידה זה א שואף לאוטנ טיות, חייב לצמוח מתוך אולמיו ולא להצי מיה אותם מן החוץ. הוא צריך להיות יפה כעיר בה הוא שוכן ומכוער כמותה. התנת רכבת מפארת בעלת שעונים מדויקים ו קונדוקטורים מהדרום במיבבר שאין בו פטי-רכבת, משולה לכנסייה שאין בה אלר הם. אין לך דבר מכוער מפאר שאינו במקומו. יש משהו עלוב ומחפיר בכנסייה מפוארת המתפללת לשמיים מחוקים מאלו- הים.

מוזיאון ישראל מכיל מעט מאד. אם נחכה עוד מאה שנה, הוא יכיל קצת יותר. לאט-לאט יצמח המוויזאון. לא ברעם-תופים. טדי צריך היה לדעת זאת. כל עיוותי חיר כיו לא יועילו לו. האספנים יבואו אחד לאחד, וברחמים גדולים. האמנות הישראלית חייבת איפוא להיות ראש-מעייניו של מר זואון כזה. טיפוחה, עידודה, ייצוגה ה נאות. אך את מי מעניינת אמנות זו? את גאק (חרגר)? את בעל בית-החרושת לסנדליס-טריפטיני ביהופץ? הם רוצים אר- למות רמברנדטיים. אפילו שיהיו מווייפיים. העיקר שיהיה מה להראות להדיטות. פעם טען אחד ממנהלי המוויזאונים בארץ, שעל קירותיו תלויים בדים ששווי כל מטר מהם הוא אלף דולאר. אנתנו רוצים מטרים יקרים. באולמות הקונצרטים נגנן לייטרם

מעוקבים באך, ועל קירות המוויזאונים נע- מים סנטימטרים מרובעים ואן גוך. כל מי לימטר יעלה הון. הצרפתים לא התביישו למלא אולמות רבים בלובר בתמונותיהם הבינוניות של פוסן וקלוד לורן משג שהן מלח האומה, אף אם רמברנדט ההולנדי עדיף. לכן אולי יש להם גם רמברנדטים, וציירים צרפתיים אחרים גדלו למידתו. אצלנו הבחירה היא בין תערוכה של תח-

קחיו חמורים מדי מלהיות כפר ערבי. אין בו שקעורית אחת לרפואה, אינו משובה, האמן כנגד סלעי-ירושלים המעונים בחום הלוהט. לכל היותר ניתן להשתחו, בהצלחה מסויימת, לבתים הבנליים האחרים שעל כל סביבוננו. הוא אינו רע חס וחלילה, אך להציבו כפאר ארכיטקטוני, ובירושלים ה-

מאת

יורם קניוק

ריטים סוג ג', ששמות צייריה מפוצצים, לבין יוסל ברנגר.

כריבו במדבר

מוזיאון ישראל אינו פאר הבנייה. הוא מתימר אמנם להיות דומה לכפר ערבי ולשבת היטב בשטח, אך לכל היותר ניתן לומר עליו שהוא יושב. אין בו הדר והיופי המצויים בכל כפר ערבי מונח. נעדר הוא אותה העפלה ממראשותי הגבעה אל העץ שעל ראשה. משולל הוא אותה התגרות אפיינית לבנייה הארציש- ראלית: התגרות כסביבה וההשלמה עימה. המישחק בצורות משולבות בשטח, ונגודות אותי. בקיצור: אין בו דושיח בין המיבנה לבין סביבתו. נעדר הוא חוסר סימטריה ורחהניות. אין בו אותו שמאלץ שובה לבבות המציין את הבנייה הערבית על צריחה, גגותיה הנאים, צבעיה וחוסר ההגיון שברוב פריטיה. אין בו תמימת. מוויזאון ישראל בנוי באמת-מידה קרה.

מצויינת בבתי הנאים, זו כבר הגזמה מגור- הכת.

קיימת איפוא סתירה בין דברי ראשי הדי מוויזאון לבין המציאות. המוויזאון חייב להיות מוגומנט. מוגומנט הוא סמל. סמל חייב לשקף את העם המסומל בו. סמל למוזיאון לאומי בדמות כפר ערבי? גם אם יפה הכפר לאין-ערורן מן המוויזאון, הדי אין בו מוגומנטיות ואין בו תחושה היס- טורית. יש בו רברבנות והצטנעות מווייפת. צניעות אינה באה לידי ביטוי ראוחותות המתכסה באיצטלה של פשטות. היא א פשוטה וחזקה, או ראחתנית ומווייפת.

אף תיכוננו של המוויזאון אינו מניח את הדעת. האור אינו מחסת כפי שצריך, אור השמש ואור החשמל מתחרים זה בזה. באולמות המיועדים לתצוגת תמונות - במקום שהתאורה היתה חייבת להיות מ- מדרגה ראשונה - הם מטטלים זה את זה. לוחיות הנחושט או הבדיל הקביעים ב- ריצפה גורמות להבהקים. העמודים הענקיים שוללים מן הקירות, שעליהם תלויים ה- מוצגים, את ניטראליותם. המיבנה נעמיס

קולק (וא'ש=שלום): שנוור נשאר שנוור

כובד שאינו חיוני. המוויזאון צריך לשמש. בפנימו, מקום נוח לראיית מוצגים. לא לראיית המוויזאון. ההליכה לאורך המיבנים מייגעת. החזרה תמיד לאורך המורגית ול- אורך האולמות, אינה פונקציונלית. מלבד היכל הספר המיוחד באינו חריגה ארכי- טקטונית, אף אם אינה מוצלחת בכל מאת האחוזים, הרי המיבנה כולו, על בר הוויטה התלוי במרחק קל מן הקיר ומזוייש עד כמה שונה הקיר הפנימי הבלתי מעובד מן החיצוני הנאה יותר, אינו אלא כליבו טלום באמצע המיבנה.

מן הגלים ובחזרה

ירושלים היא עיר מצויינת בסיגנון ובאופי. אורה מיוחד במינו. יופיה טביע בכל רמ"ח רחובותיה ושס"ה סמטותיה. לא תמיד עומד סיגנון בנייתה על הגובה, אך לרוב מצויים בו שארירות והדר. מיזוי- און לאומי צריך לשכון בתוך עירו. הוא צריך להיות לה, בעת ובעונה אחת, שיר- הלל ועבד נרצע. הוא צריך לדמות לה ר יחד עם זאת לשגוא עליה. כמו הקשת העולה לשמיים מן הגלים וחורת ויורדת אליהם.

בירושלים עומד כבר שנים רבות מכלול הבתים של מיגרש-הרוסים ובית-החולים ה- איטלקי. המיגרש בנוי בתים נאים הנגד רסים ומשתחקים על-ידי משרדי הממשלה. הוא שוכן במרכז הצייר. בית-החולים הא-י- טלקי, הסמוך לו, הוא ללא ספק אחד הבתים הנאים בעיר. קשתותיה, סיגנונו ה- נאצל, משחים לו דמות יחידה במינה. יש בו גיבוב סיגנונות ואולי אף מעט קישט, אך הוא מהודר, הוא מלכותי, הוא ארמוני, הוא מוגומנטלי.

עיר המכבדת את עצמה נוטלת בדרך כלל מיבנה מסוג זה ועושה אותו מוויזאון. זוהי הקפאתו של רגע היסטורי לזריר-דורות. כך שומרים על החלב מבלי לשמור את הבקבוק. פאריס עשתה כך, כן גם אתונה. באמריקה נטלו את ארמנותיהם של ה-בילי רונים" שלהם אוהבי ההדר, והפכו למר- זיאונים.

מיגרש-הרוסים אינו מיבנה יהודי. אך הוא ירושלמי וארץ-ישראלי, על הרע וה- טוב שבו. מיגרש-הרוסים הוא ליבה של ירושלים, הוא צריך היה להיות מוויזאון ישראלי.

נכון שלו עשו זאת היה הולך חלק מן התרומות לאבדון. גן-הפסלים הנהדר של נגוצי אולי לא היה יכול להיחלל בשטח מיגרש-הרוסים, והיו צריכים להפריד בינו לבין המוויזאון. אך מה בכך? מלאכת השי- פוץ היתה לוקחת חמישים שנה. מי ממהרם התורמים היו באים טיפין-טיפין, אולם הם היו מגיעים. ובדיעבד היה עמישראל ה- יושב בציון גאה במוזיאון שלו. הם היו דומים זה לזה: המוויזאון לנאצל שבעם והעם ליופיו של המוויזאון. שניהם היו מתעלים על-ידי כך. זה היה מוגומנט. לא היו אמרים לחיירים שחובה עליהם לבקר במוזיאון. מידת הענות היתה אימרת: אם כבר באת לירושלים, יכול אתה לבקר את המוויזאון שלנו. אין הוא הלובר או הפראדו, אך הוא ירושלמי. ולמי עוד, חוץ מן הירדנים, יש ירושלים?